

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2566

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม

อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

โดย สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (ปี พ.ศ. 2536-2565)	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปี 2565	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัด ลำปาง ปี 2565	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปี 2565	2-12
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-9

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	2-8
2-4	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปี 2565	2-11
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	6-6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดินเขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

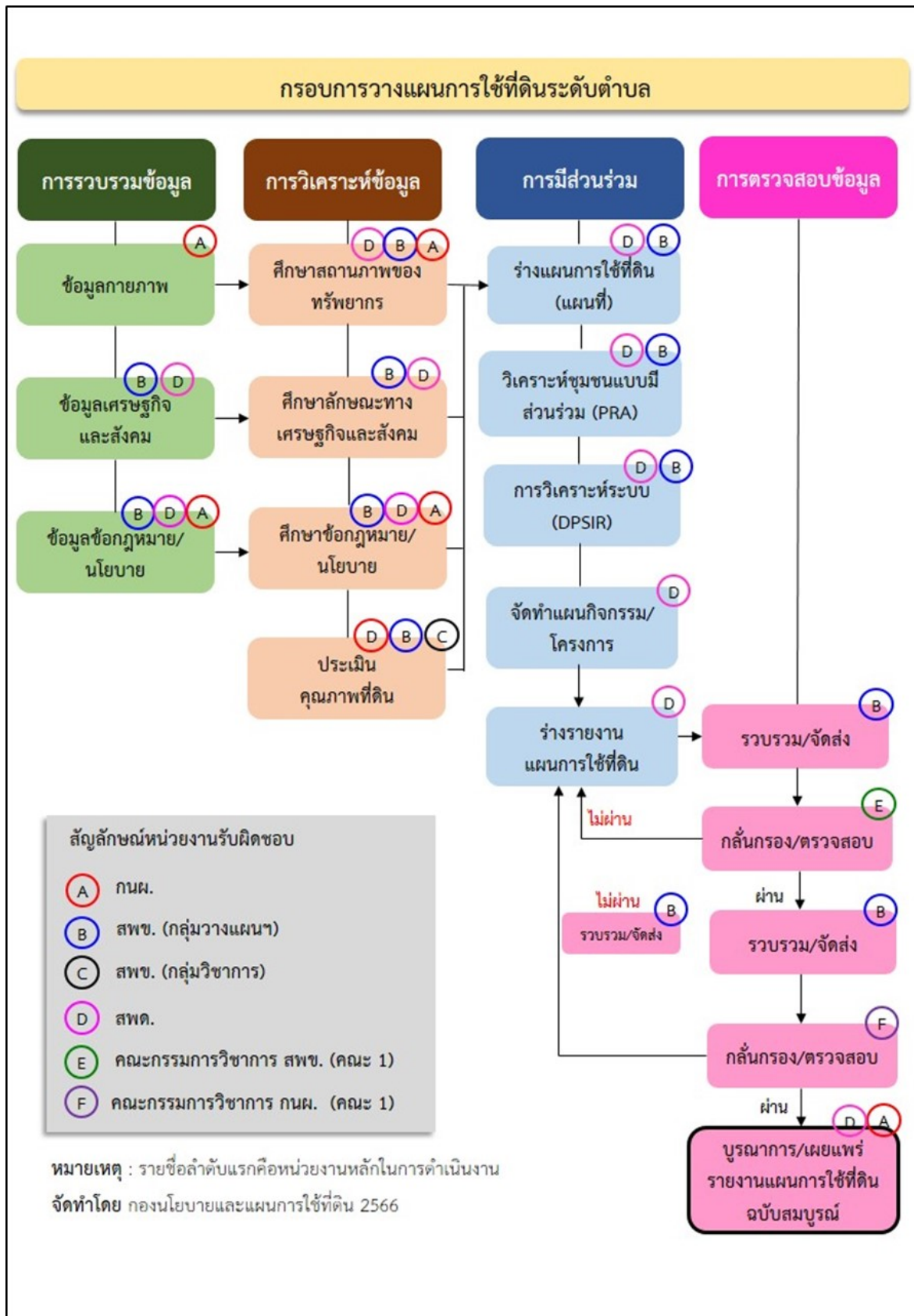
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลดังแสดงในรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมดี มีระบบน้ำเพียงพอก้าวหน้า พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมด้านคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจดี สืบสานประเพณีวัฒนธรรม (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบอม, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่ทะ มีพื้นที่ประมาณ 60 ตารางกิโลเมตร หรือ 37,695 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลป่าตัน ตำบลบ้านกิว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลสันดอนแก้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านกิว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลนาแสง อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านบอมหลวง	หมู่ที่ 4 บ้านโป่งแน่น
หมู่ที่ 2 บ้านแม่ไทย	หมู่ที่ 5 บ้านบอมสามัคคี
หมู่ที่ 3 บ้านหัวทุ่ง	หมู่ที่ 6 บ้านบอมพัฒนา

(องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบอม, 2566)

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชันสลับภูเขา และมีที่ราบเรียบบริเวณสองฝั่งลำน้ำ โดยสภาพพื้นที่มีความลาดเอียงจากทิศใต้ไปทางทิศเหนือ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ น้ำแม่ตาล น้ำแม่วะ ห้วยกิง ห้วยเตือ ห้วยบ่อแก้ว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ลุ่มน้ำวัง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (ปี พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีรายละเอียด ดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.0 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.4 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,119.5 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 116 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 214.0 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูการเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงกลางเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

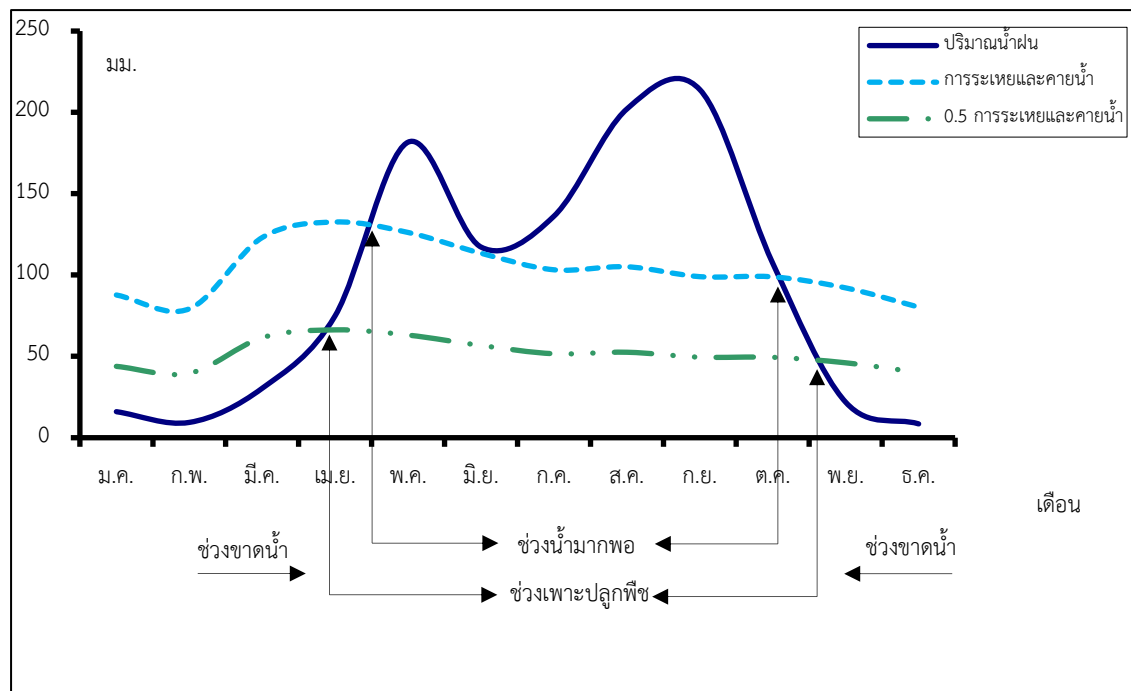
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	15.6	31.8	22.7	71.0	16.0	1.8	87.7	15.6
ก.พ.	17.1	34.6	25.1	62.0	9.4	1.8	79.2	9.3
มี.ค.	20.7	37.3	28.4	58.0	30.4	3.9	123.1	28.9
เม.ย.	23.8	38.2	30.2	61.0	75.0	7.4	132.6	66.0
พ.ค.	24.4	35.8	29.1	72.0	181.7	15.3	126.2	128.9
มิ.ย.	24.6	34.5	28.6	75.0	117.2	15.2	113.4	95.2
ก.ค.	24.4	33.7	28.1	78.0	136.2	17.6	103.2	106.5
ส.ค.	24.1	33.1	27.5	81.0	202.1	19.4	105.1	136.7
ก.ย.	23.2	33.2	27.3	83.0	214.0	18.2	99.0	140.7
ต.ค.	22.6	32.7	26.6	82.0	107.2	11.1	98.9	88.8
พ.ย.	19.7	32.2	24.9	78.0	21.8	3.3	92.1	21.0
ธ.ค.	16.4	30.8	22.5	75.0	8.5	1.4	80.3	8.4
เฉลี่ย	21.4	34.0	26.8	73.0	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,119.5	116.4	1,240.8	846.0

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,240 ไร่ หรือร้อยละ 3.29 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 12,090 ไร่ หรือร้อยละ 32.07 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 5,695 ไร่ หรือร้อยละ 15.11 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 4,987 ไร่ หรือร้อยละ 13.23 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วลิสง อ้อย มันสำปะหลัง ไร่ร้าง
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,024 ไร่ หรือร้อยละ 2.72 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ จามจุรี ยางพารา สัก ยูคาลิปตัส ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 333 ไร่ หรือร้อยละ 0.88 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ลำไย มะขาม ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม มะม่วง เงาะ
- 5) ไร่มวนเวียน มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่มวนเวียนร้าง
- 6) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก รวมมีเนื้อที่ 39 ไร่หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 22,569 ไร่ หรือร้อยละ 59.87 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบ สมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,044 ไร่ หรือร้อยละ 2.77 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ แม่่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 752 ไร่ หรือร้อยละ 2.00 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พุ่มหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ เหมืองแร่ พุ่มหญ้าธรรมชาติ

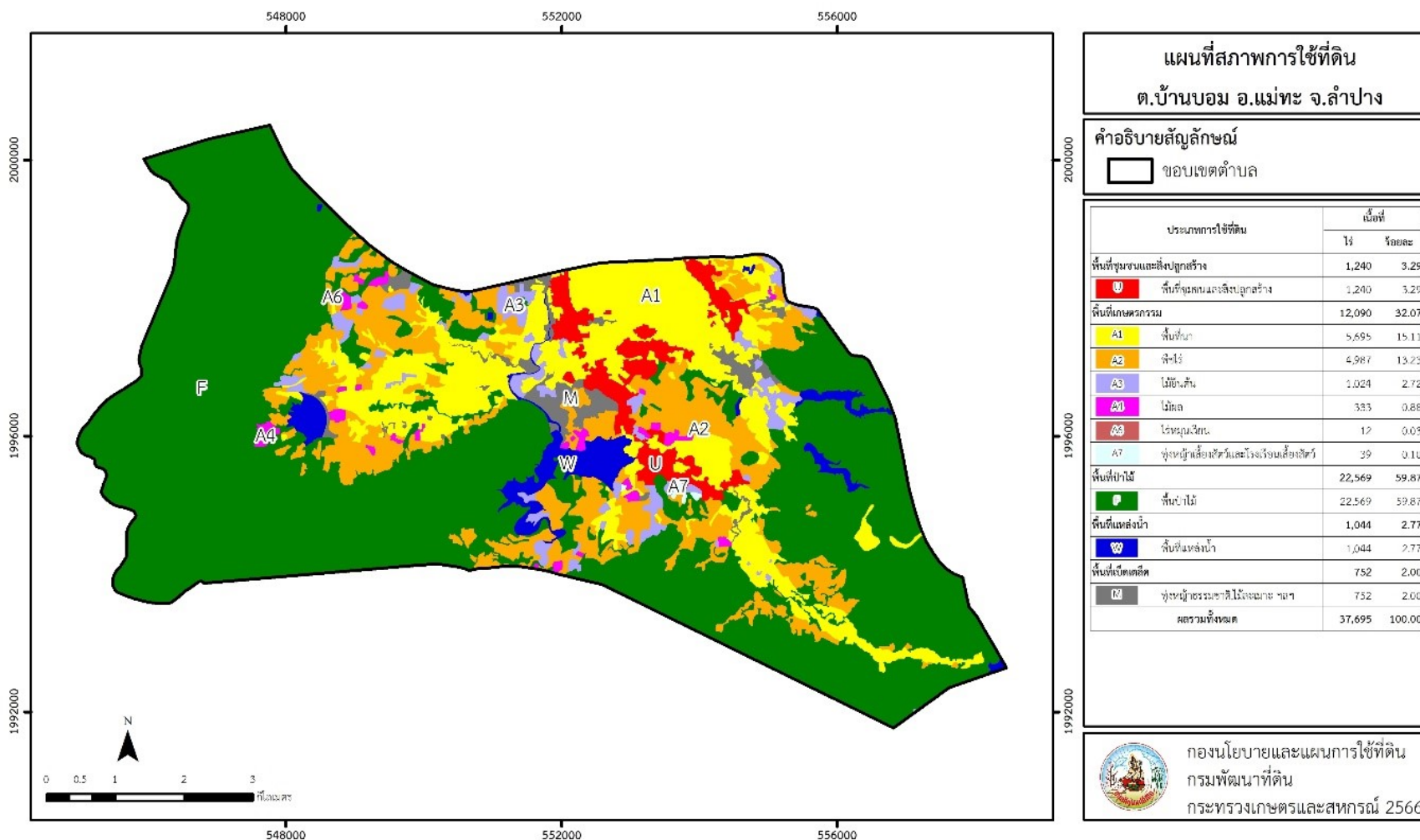
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,240	3.29
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,210	3.21
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	16	0.04
U603	สุสาน ป่าช้า	14	0.04
A	พื้นที่เกษตรกรรม	12,090	32.07
A100	นาร้าง	15	0.04
A101	นาข้าว	5,680	15.07
A200	ไร่อ้าง	116	0.31
A202	ข้าวโพด	4,460	11.83
A203	อ้อย	129	0.34
A204	มันสำปะหลัง	82	0.22
A205	สับปะรด	7	0.02
A210	ถั่วลิสง	193	0.51
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	13	0.03
A302	ยางพารา	217	0.58
A304	ยูคาลิปตัส	110	0.29
A305	สัก	158	0.42
A318	จามจุรี	526	1.40
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	54	0.14
A404	เงาะ	13	0.03
A407	มะม่วง	40	0.11

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A412	มะขาม	65	0.17
A413	ลำไย	161	0.43
A600	ไร่อหุนเวียนร้าง	12	0.03
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	35	0.09
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	4	0.01
F	พื้นที่ป่าไม้	22,569	59.87
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	510	1.35
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	46	0.12
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	22,013	58.40
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	752	2.00
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	22	0.06
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	678	1.80
M301	เหมืองแร่	52	0.14
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,044	2.77
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	38	0.10
W201	อ่างเก็บน้ำ	992	2.63
W202	บ่อน้ำในไร่นา	14	0.04
ผลรวมทั้งหมด		37,695	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอมะเข่ จังหวัดลำปาง

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านบอม มีประชากรรวม 2,561 คน แยกเป็นชาย 1,282 คน เป็นหญิง 1,279 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 42.46 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 988 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 916 ครัวเรือน หรือร้อยละ 92.71 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ หรือครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 72 ครัวเรือน หรือร้อยละ 7.29 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4 (รูปที่ 2-4)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลบ้านบอมมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 988 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 13 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปี 2565

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลบ้านบอม	988	1,282	1,279	2,561
หมู่ที่ 1 บอมหลวง	165	190	175	365
หมู่ที่ 2 แม่ไทย	213	283	275	558
หมู่ที่ 3 หัวทุ่ง	119	168	150	318
หมู่ที่ 4 โป่งแน่น	152	206	232	438
หมู่ที่ 5 บอมสามัคคี	146	232	214	446
หมู่ที่ 6 บอมพัฒนา	193	203	233	436

ที่มา: กรมการปกครอง (2565)

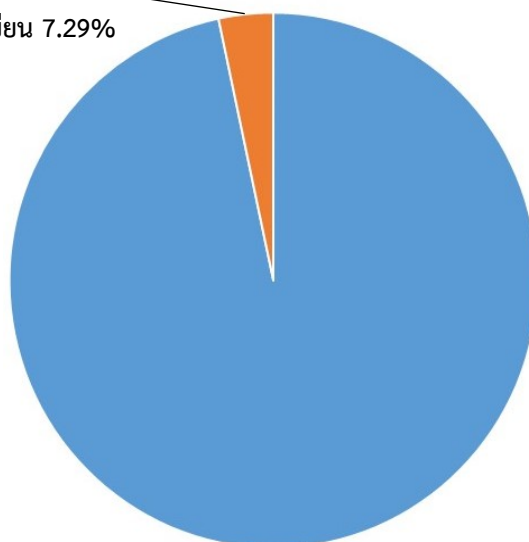
ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	988	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	916	92.71
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	72	7.29

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2565)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2565)

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และ
ครัวเรือนที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน 7.29%

ครัวเรือนเกษตรกรที่มีขึ้นทะเบียน
กรมส่งเสริมการเกษตร 92.71%

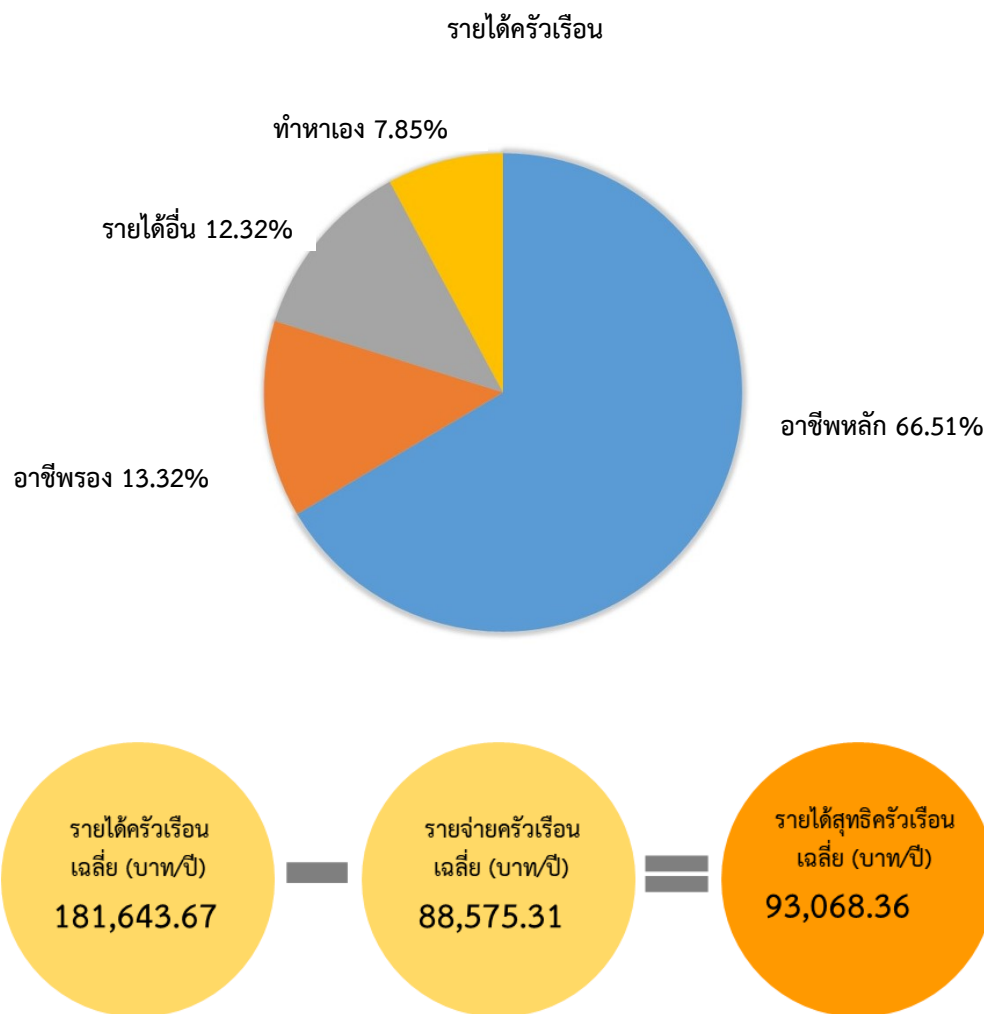
รูปที่ 2-4 สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลบ้านบอมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ข้าว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 181,643.67 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 62,427.62 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 88,575.31 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 31,623.57 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 93,068.36 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 30,804.08 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5 (รูปที่ 2-5)

รูปที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปี 2565

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลบ้านบอม	120,813.18	24,194.11	22,385.09	14,251.29	181,643.67	62,427.62	88,575.31	31,623.54
หมู่ที่ 1 บอมหลวง	162,371.16	25,639.18	32,278.35	11,494.85	231,783.54	89,932.01	126,082.47	48,920.00
หมู่ที่ 2 แม่ไทย	51,285.19	25,021.60	30,361.73	34,412.09	141,080.60	52,061.64	76,177.80	28,111.17
หมู่ที่ 3 หัวทุ่ง	144,380.43	46,771.74	16,127.17	11,110.33	218,389.67	66,091.61	59,903.04	18,128.55
หมู่ที่ 4 โป่งแน่น	203,863.56	10,605.93	18,383.05	18,733.13	251,585.67	74,403.78	57,687.71	17,060.53
หมู่ที่ 5 บอมสามัคคี	74,367.65	36,709.56	19,596.32	9,444.85	140,118.38	50,016.01	157,090.44	56,074.28
หมู่ที่ 6 บอมพัฒนา	88,611.11	416.67	17,563.89	312.5	106,904.17	42,060.66	54,510.42	21,446.72

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2565)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลบ้านบอม อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตอุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย เนื้อที่ 153 ไร่
2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 20,214 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 644 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 3,722 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 5,502 ไร่

3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 8,906 ไร่

4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 4,919 ไร่

5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 14,646 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลบ้านบอม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536 - 2565) 1,119.5 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลบ้านบอม มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดิน ดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำแม่ตาล น้ำแม่วะ ห้วยกึ่ง ห้วยเตือ ห้วยบ่อแก้ว ห้วยไพร ห้วยมหารวรรณ ห้วยแม่กอง ห้วยแม่ไทย ห้วยแม่พานน้อย ห้วยแม่มอญ และห้วยเหี้ย

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่ไทย อ่างเก็บน้ำแม่วะ อ่างเก็บน้ำแม่ือบ อ่างเก็บน้ำห้วยแม่โปง

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลบ้านบอม มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 4 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านบอม อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 16 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,fl-clA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเลว และเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,751 ไร่ หรือร้อยละ 4.65 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Sai-fl-sIA ดินสันททรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 77 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 14 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,fl-lA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง และเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 240 ไร่ หรือร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclC ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 127 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclD ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 462 ไร่ หรือร้อยละ 1.23 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Ly-sIB ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 278 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล

- 5) หน่วยแผนที่ดิน Ly-sIC ชุดดินลาดหญ้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 90 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gslD ชุดดินแมร์ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 749 ไร่ หรือร้อยละ 1.99 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Mr-sIC ชุดดินแมร์ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,810 ไร่ หรือร้อยละ 7.45 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Sp-fl-sIB ดินสันป่าตองที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,737 ไร่ หรือร้อยละ 7.26 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Sp-gm,fl-sIA/b ดินสันป่าตองที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 4,644 ไร่ หรือร้อยละ 12.32 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Sp-gm,fl-sIB/b ดินสันป่าตองที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 51 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gslC ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,204 ไร่ หรือร้อยละ 3.20 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gslD ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,834 ไร่ หรือร้อยละ 4.86 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Ty-gslE ชุดดินท่ายาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,464 ไร่ หรือร้อยละ 3.88 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,992 ไร่ หรือร้อยละ 5.28 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 16,605 ไร่ หรือร้อยละ 44.05 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 580 ไร่ หรือร้อยละ 1.54 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 8,650 ไร่ หรือร้อยละ 22.95 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินลี (Li) ชุดดินแมร์ริม (Mr) และชุดดินท่ายาง (Ty)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอืดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-mw,fl-lA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	240	0.64
AC-spd,fl-clA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	417	1.11
AC-spd,fl-clA*	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	1,334	3.54
Li-gclC	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	127	0.34
Li-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	462	1.23
Ly-slB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	278	0.74
Ly-slC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	64	0.17
Ly-slC*	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	26	0.07
Mr-gslD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	749	1.99
Mr-slC	5-12	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,810	7.45
Sai-fl-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	77	0.20
Sp-fl-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,737	7.26
Sp-gm,fl-slA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	4,644	12.32
Sp-gm,fl-slB/b	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	51	0.13
Ty-gslC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	41	0.11

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน (ต่อ)

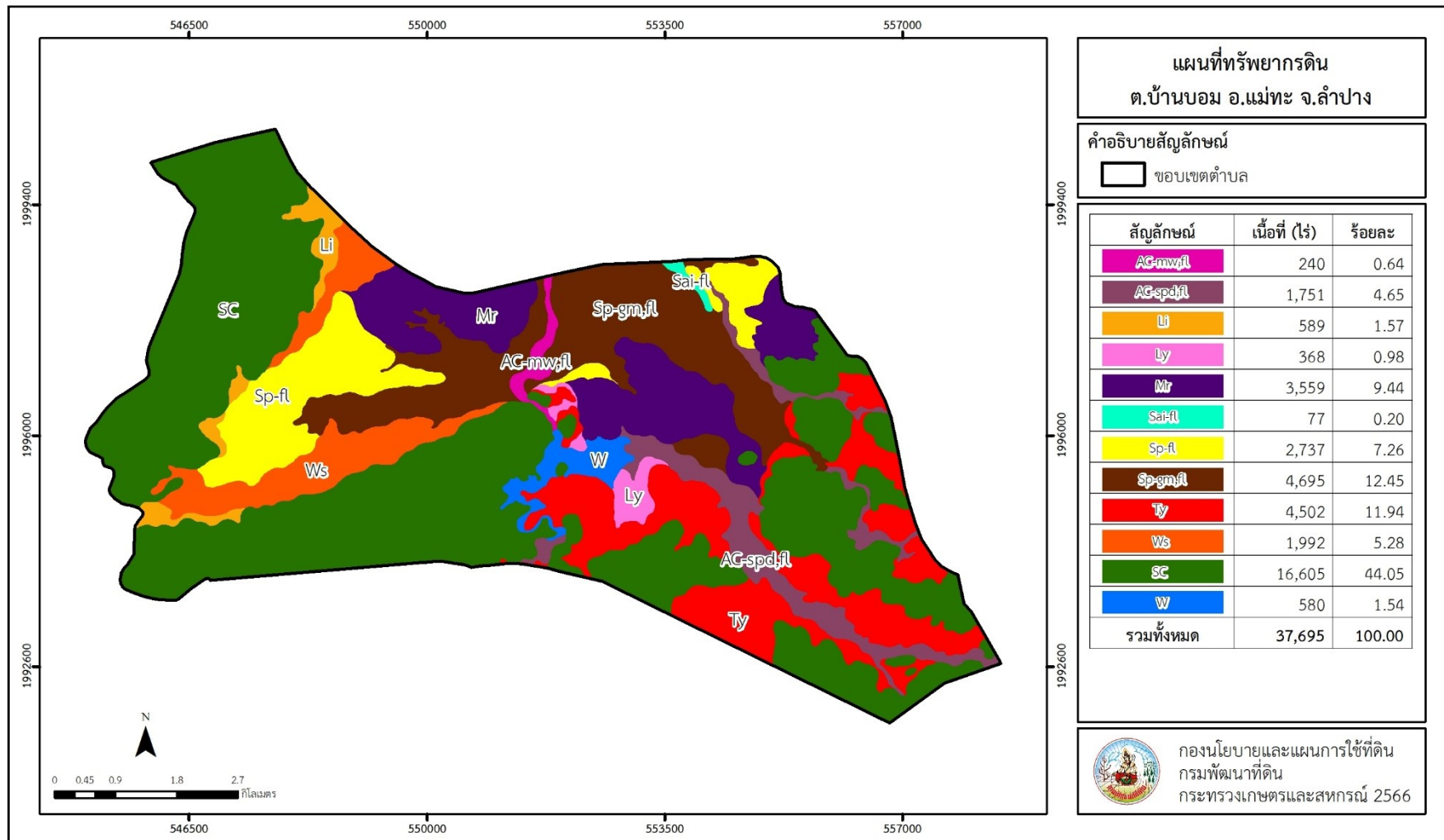
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ty-gslC*	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	1,163	3.09
Ty-gslD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	235	0.62
Ty-gslD*	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	1,599	4.24
Ty-gslE	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	801	2.12
Ty-gslE*	20-35	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.0	<2	-	663	1.76
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	1,992	5.28
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16,605	44.05
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	580	1.54
รวมทั้งหมด											37,695	100.00

- หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอมะเข่ จังหวัดลำปาง

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอมะเษ่ จังหวัดลำปาง

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบ้านบอม คือ

- 1) ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ
- 2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3) ดินตื้น
- 4) ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลบ้านบอม มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) ขุดลอกแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิมเพื่อให้เก็บน้ำได้มากขึ้น
- 2) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม
- 3) ปรับปรุงบำรุงดิน
- 4) แนวทางการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน
- 5) ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.2) ขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.3) ขาดหลักวิชาการการใช้ที่ดินที่ถูกต้อง
- 1.4) ขาดความรู้เรื่องการลงทุนการผลิต

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) ต้องการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.2) ต้องการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.3) ต้องการแนวทางการใช้ประโยชน์ดิน
- 2.4) ต้องการองค์ความรู้การลงทุนการผลิต

3) **สถานะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ
- 3.2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3.3) ดินตื้น
- 3.4) ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ

4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.2) ผลผลิตทางการเกษตรต่อพื้นที่ต่ำ
- 4.3) รายได้เกษตรกรลดลง
- 4.4) เกิดภาระหนี้สินทางการเกษตร

5) **การตอบสนอง (Response)** ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

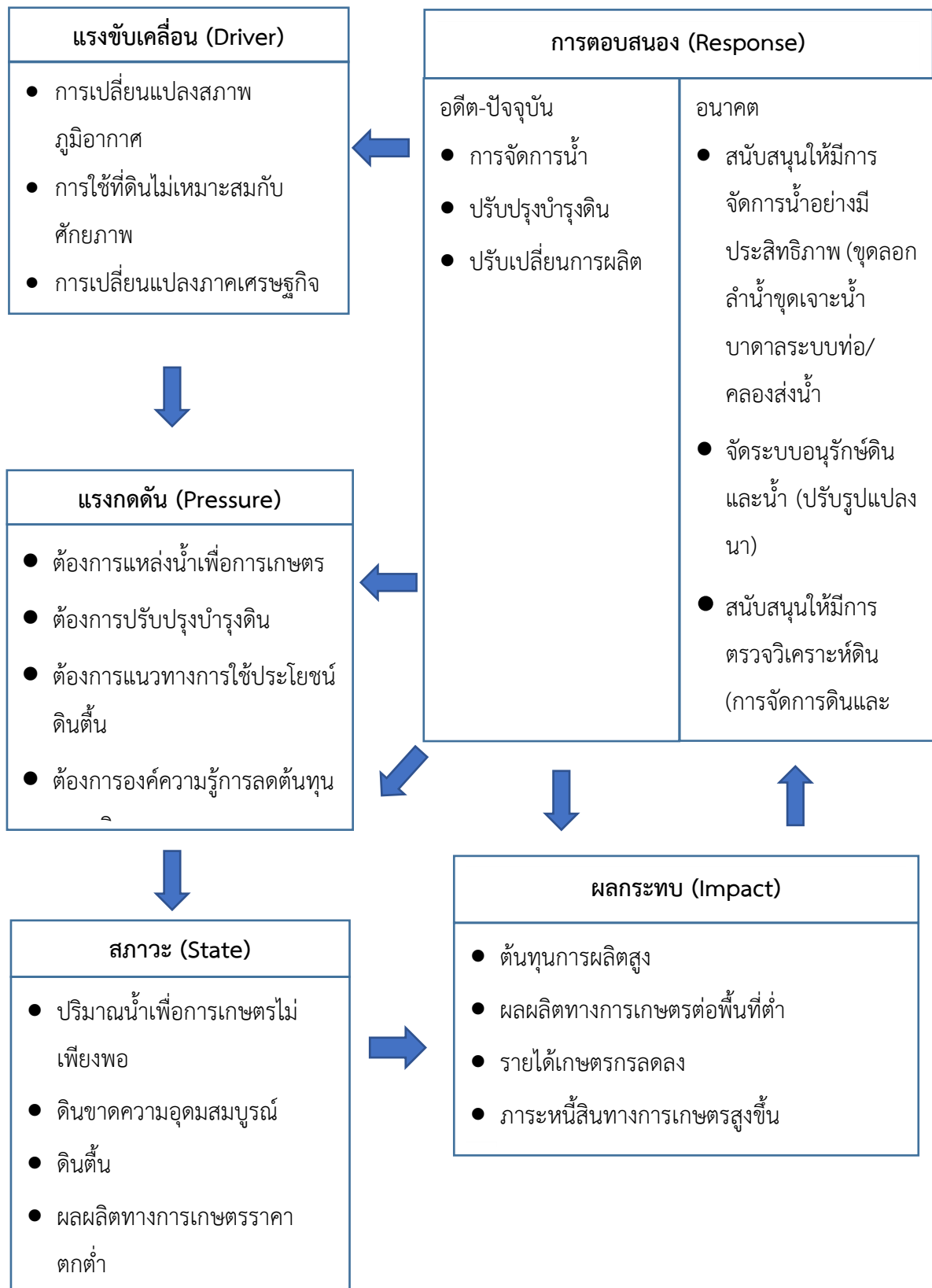
อดีต-ปัจจุบัน

- (1) การจัดการน้ำ
- (2) ปรับปรุงบำรุงดิน
- (3) ปรับเปลี่ยนการผลิต

อนาคต

- (1) สนับสนุนให้มีการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ (ขุดลอกลำน้ำ ขุดเจาะน้ำบาดาล ระบบท่อ/คลองส่งน้ำ)
- (2) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ปรับรูปแปลงนา)
- (3) สนับสนุนให้มีการตรวจวิเคราะห์ดิน เพื่อการจัดการดินและปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านบอม อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลบ้านบอม อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้ พื้นที่ทำนาในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม หลังการเก็บเกี่ยวจะปลูกถั่วลิสง ช่วงเดือนมกราคม - เมษายน พื้นที่ปลูกพืชไร่มีการปลูกถั่วลิสงช่วงเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม และเดือนธันวาคม - มกราคม หรือปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ช่วงเดือนมิถุนายน - พฤศจิกายน หรือปลูกมันสำปะหลังช่วงเดือนพฤษภาคม - กุมภาพันธ์ และพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยางพารา สักและจามจุรี (รูปที่ 4-2)

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	นา	ถั่วลิสง				เหนียวพันธุ์ กข6, สันป่าตอง1, มะลิ105, น่าน59						
พืชไร่	ถั่วลิสง											
ไม้ผลและ ไม้ยืนต้น	ยางพารา, สัก,จามจุรี											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านบอม อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำธณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วลิสง ลำไย

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลบ้านบอม อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ถั่วลิสง	ลำไย
AC-mw,fl-lA	S2os	S2os	S2os	S2s
AC-spd,fl-clA	S1	S3o	S3o	S3o
AC-spd,fl-clA*	S2s	S3o	S3o	S3o
Li-gclC	S3ewo	S3r	S2ers	N
Li-gclD	N	S3er	S3e	N
Ly-slB	S3o	S2rn	S2ns	S3r
Ly-slC	S3ewo	S2ern	S2ens	S3r
Mr-gslD	N	S3er	S3e	N
Mr-slC	S3ewo	S3r	S2erns	N
Sai-fl-slA	S2n	S3o	S3o	S3o
Sp-fl-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns
Sp-gm,fl-slA/b	S2ons	S3o	S3o	S3o
Sp-gm,fl-slB/b	S2ewons	S3o	S3o	S3o
Ty-gslC	S3ewo	S3r	S2erns	N
Ty-gslD	N	S3er	S3e	N
Ty-gslE	N	N	N	N
Ws-clC	S3ewo	S2er	S2es	S3r
SC	N	N	N	N

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

* อาจเพิ่ม suit พืชเศรษฐกิจหลัก/ทางเลือก ตามเขตการใช้ที่ดิน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม :

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช n = การดูดยึดธาตุอาหาร s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน r = สภาพการหยั่งลึกของราก w = ศักยภาพในการใช้เครื่องจักรกล

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้ แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการ

ใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 20,277 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 53.79 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 19,122 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 50.73 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 1,130 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.00 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เขต

เกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 49,486 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 29.11 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี แบ่งออกเป็น

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่ดินมีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช ส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินต่อการเพาะปลูกอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

ทั้งนี้ พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยแยกตามชนิดพืช ได้ดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 1,626 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.31 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 89 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ลำไย มะขาม เงาะ

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 296 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.79 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยางพารา สัก จามจุรี

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 689 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.83 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย ถั่วลิสง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เป็นเขตที่ไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก และมีข้อจำกัดด้านสมบัติของดินที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชหลายประการซึ่งการแก้ไขข้อจำกัดนั้นทำได้ยากหรือต้องลงทุนสูง เช่น ดินตื้น เนื้อดินเป็นทราย ดินบนพื้นที่ลาดชันสูง ส่งผลให้ศักยภาพของที่ดินต่อการเพาะปลูกอยู่ในระดับไม่ค่อยเหมาะสมถึงไม่เหมาะสม การใช้ที่ดินจำเป็นต้องมีมาตรการสำหรับการเพิ่มผลผลิตควบคู่ไปกับการป้องกันรักษาไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม

ทั้งนี้ พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยแยกตามชนิดพืช ได้ดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 3,998 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.61 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 223 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.59 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง มะขาม

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 581 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.54 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 3,432 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ มันสำปะหลัง

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ ทั้งนี้ ไม่พบพื้นที่เขตการใช้ที่ดินประเภทนี้ในตำบล

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตย่อย ได้แก่

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันได้ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้ารูซี่ หญ้าแพงโกล่า

(2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ สุกร ไก่

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,237 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.28 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,224 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 777 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.06 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 737 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.96 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,028 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.73 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

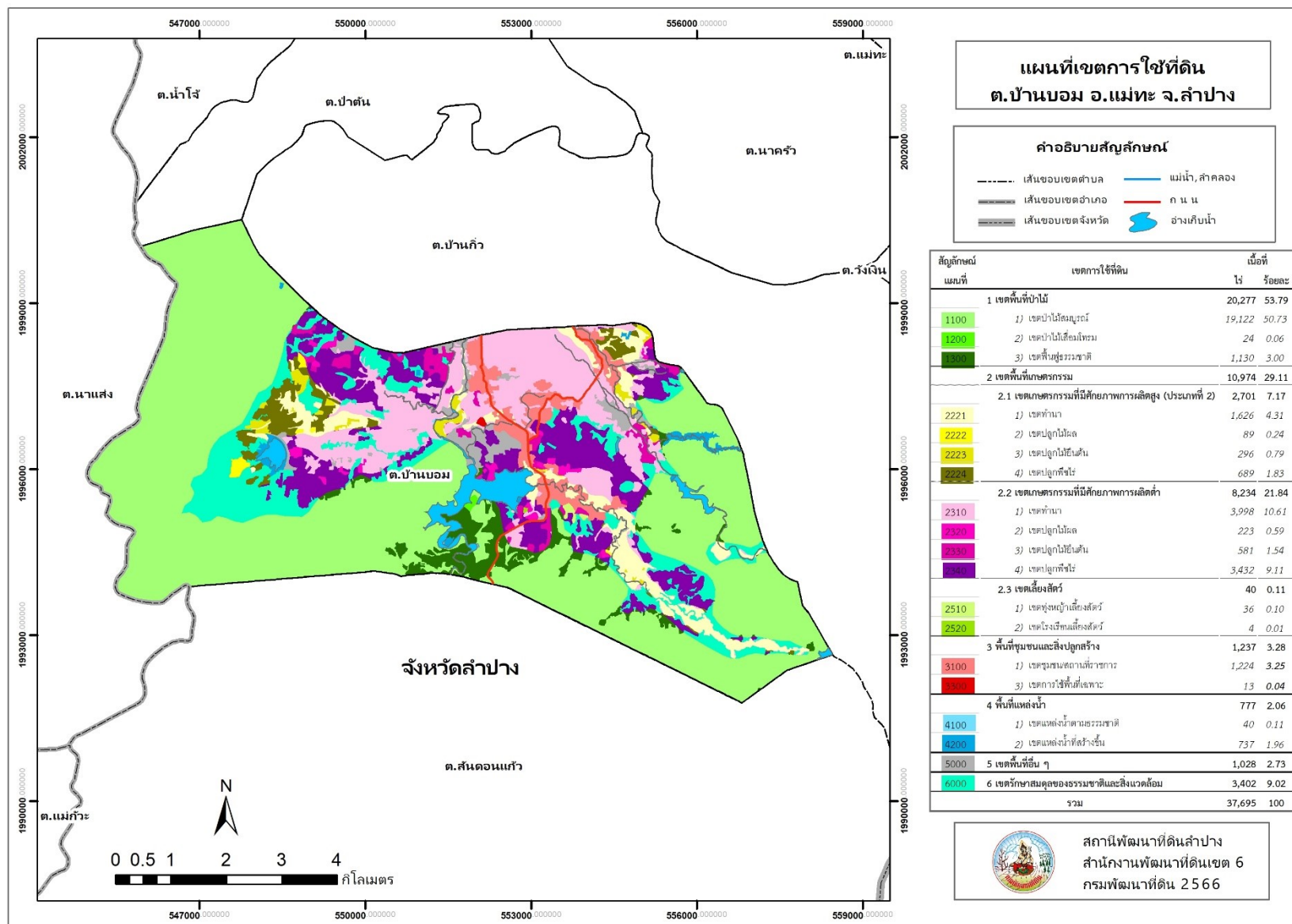
6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 3,402 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.02 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	20,277	53.79
1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์	19,122	50.73
1.2 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	24	0.06
1.3 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	1,130	3.00
2. เขตเกษตรกรรม	10,975	29.11
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่2)	2,701	7.17
1) เขตทำนา	1,626	4.31
2) เขตปลูกไม้ผล	89	0.24
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	296	0.79
4) เขตปลูกพืชไร่	689	1.83
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	8,234	21.84
1) เขตทำนา	3,998	10.61
2) เขตปลูกไม้ผล	223	0.59
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	581	1.54
4) เขตปลูกพืชไร่	3,432	9.11

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
2.3 เขตเลี้ยงสัตว์	40	0.11
1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	36	0.10
2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	4	0.01
3. เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,237	3.28
3.1 เขตชุมชนสถานที่ราชการ	1,224	3.25
3.2 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	13	0.04
4. เขตแหล่งน้ำ	777	2.06
4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	40	0.11
4.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	737	1.96
5 เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,028	2.73
6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3,402	9.02
รวม	37,695	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอมไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบอม เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (2) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย /PGS
- (3) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (4) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (5) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (6) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
- (8) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (9) การตรวจวิเคราะห์ดิน

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) การพัฒนาแหล่งน้ำ มีแผนงาน/โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม.

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินงานจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน ดังนั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์ความต้องการเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาในภาพรวมของตำบล สรุปได้ว่า มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม และ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยมีปัญหารองลงมา คือ ปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในประเด็นปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะหมายรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และ (3) ดินตื้น จากการวิเคราะห์ความลาดชันของพื้นที่ พบว่า ระดับความลาดชันมากกว่า 20% มีพื้นที่มากถึง 18,069 ไร่ หรือร้อยละ 47.93 ของเนื้อที่ตำบล รองลงมา ระดับความลาดชันระหว่าง 1-5% มีพื้นที่ 10,358 ไร่ หรือร้อยละ 27.48 และ ระดับความลาดชันระหว่าง 5-20% มีพื้นที่ 9,268 ไร่ หรือร้อยละ 24.59 ตามลำดับ การที่สภาพภูมิประเทศมีความลาดชันสูงย่อมเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดินได้ง่ายและรุนแรง ผลกระทบที่ตามมาคือ หน้าดินที่ถูกชะล้างไหลลงมาสู่เบื้องล่างไปทับถมตามลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือง ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขิน ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามศักยภาพที่ควรจะเป็น จึงเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ การใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานย่อมส่งผลให้สมบัติของดินมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพและเคมีของดิน ส่งผลให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง หากไม่ได้รับการปรับปรุงฟื้นฟู จะเกิดความเสื่อมโทรมของดินได้ไม่ช้า โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ดินตื้น หากไม่มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและเสี่ยงต่อการไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนทำการเกษตรเป็นอย่างสูง

สำหรับประเด็นปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาโดยดำเนินการ 6 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ และลำน้ำ (2) สร้างอ่างเก็บน้ำหรือฝายกั้นน้ำ เพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำไปสู่พื้นที่การเกษตร (4) ขุดเจาะบ่อบาดาล (5) ก่อสร้างระบบประปาภูเขาโดยส่งน้ำด้วยท่อ P.E. และ (6) ฟื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำ ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบัน สรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบล ควบคู่ไปกับปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ด้วยการจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ **1. ส่วนของต้นน้ำ** อันเป็นพื้นที่ป่าไม้ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันเชิงชัน ความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุด การจัดการพื้นที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาน้ำให้อยู่ในพื้นที่ โดยจัดทำประปาภูเขาและก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหลของน้ำ **2. ส่วนของกลางน้ำ** สภาพพื้นที่ประกอบด้วยลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ความลาดชัน 5 – 35 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บางส่วนมีระดับความสูญเสียดินในระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง การจัดการพื้นที่ควรมีมาตรการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และ **3. ส่วนของปลายน้ำ** สภาพพื้นที่เป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน น้อยกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดิน การจัดการ

พื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือผนังป้องกันน้ำท่วม การขุดบ่อบาดาล การปรับปรุงที่ดินเพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 5,624 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	149,850
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	8,500
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	37,750
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	3,900
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	40,700
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	34,000
	1.6 อนุรักษ์โลกตลอดช่วง	25,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	125,000
	2.1 บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	125,000
	3. การพัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม	625,000
3.1 ปรับรูปแบบแปลงนา	625,000	
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 312 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	166,550
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	8,000
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	37,000
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	3,700
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	40,600
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	34,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	42,500
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	750

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	2. การบริหารจัดการน้ำ	123,000
	2.1 บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	123,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	75,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	75,000
	4.การพัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม	62,5000
	4.1 ปรับรูปแบบลงนา	625,000
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 877 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	125,850
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	8,000
	1.2 การทำปุ๋ยหมัก	34,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	40,600
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	42,500
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	750
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	75,000
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	75,000
4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 4,121 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	191,550
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	8,000
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	37,000
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	3,700

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	40,600
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	34,000
	1.6 อนุรักษ์ไถกลบตอซัง	25,000
	1.7 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	42,500
	1.8 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	750
	2. การบริหารจัดการน้ำ	124,980
	2.1 บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	124,960
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	75,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	75,000
	4.การพัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม	750,000
	4.1 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	750,000
5. เขตเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 40 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	74,700
	1.1 การทำปุ๋ยหมัก	34,000
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	37,000
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	3,700
	2. การบริหารจัดการน้ำ	123,000
	2.1 บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	123,000

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	708,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	495,980
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	300,000
	4. การพัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม	2,000,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	3,504,408

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม	
1.1 เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 5,624 ไร่	1. สนับสนุนเรื่อง ฝายน้ำล้น การขุดลอกแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำและระบายน้ำ การสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร และถนนเข้าแปลงนาข้าว (กรมชลประทาน) 2. การอบรมให้ความรู้เรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกัน และกำจัดโรคแมลงของข้าว (กรมการข้าว)
1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 312 ไร่	1. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน (กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. สนับสนุนการขุดเจาะบ่อบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 877 ไร่	1. การส่งเสริมและอบรมให้ความรู้เรื่องการปลูกสัก (กรมป่าไม้) 2. สนับสนุนการทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย (กรมชลประทาน)
1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 4,121 ไร่	1. การอบรมให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่วลิสง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำและฝายน้ำล้น การทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย(กรมชลประทาน)
1.5 เขตเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 40 ไร่	1. สนับสนุนเรื่องการเลี้ยงสัตว์และพันธุ์หญ้าอาหารสัตว์ (กรมปศุสัตว์)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 777 ไร่	1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทาน กรมป่าไม้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
1. การปรับปรุงบำรุงดิน															
เขตทำนา/ไม้ผล / ไม้ยืนต้น /พืชไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์ผลิตน้ำ หมักชีวภาพจากสารเร่ง พด.	ลิตร	500	500	500	500	500	2,500	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500	32,500	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล / พืชไร่/เลี้ยงสัตว์	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ด พันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,750	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล / พืชไร่/เลี้ยงสัตว์	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล / ไม้ยืนต้น /พืชไร่	1.4 การพัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลด การใช้สารเคมีทาง การเกษตร	กลุ่ม	10	10	10	10	10	50	32,500	32,500	32,500	32,500	32,500	162,500	พด.
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	1.5 การทำปุ๋ยหมักสูตรกรม พัฒนาที่ดิน	ตัน	10	10	10	10	10	50	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000	พด.
เขตปลูกไม้ผล /ไม้ ยืนต้น /พืชไร่	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	15	15	15	15	15	75	25,500	25,500	25,500	25,500	25,500	127,500	พด.
เขตปลูกไม้ผล /ไม้ ยืนต้น /พืชไร่	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	30	30	30	30	30	150	450	450	450	450	450	15,000	พด.
เขตทำนา/พืชไร่	1.8 การรณรงค์เฝ้าติดตาม การปนเปื้อนสารพิษ	ไร่	10	10	10	10	10	50	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	500,000	พด.
2. การบริหารจัดการน้ำ															
เขตทำนา/ไม้ผล / พืชไร่/เลี้ยงสัตว์	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำใน ไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	4	5	5	5	5	24	82,660	103,325	103,325	103,325	103,325	495,960	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านบอม อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของ ดิน															
เขตปลูกไม้ผล / ไม้ยืนต้น /พืชไร่	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พค.
4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำ															
เขตปลูก พืชไร่	4.1 จัดระบบอนุรักษ์ฯใน พื้นที่เสี่ยงภัยทาง การเกษตร	ไร่	50	50	50	50	50	250	150,000	150,000	150,000	150,000	150,000	750,000	พค.
5. การพัฒนาพื้นที่เพื่อ การสนับสนุนการ ปรับเปลี่ยนการผลิตใน พื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map															
เขตทำนา/ไม้ผล	5.1 จัดระบบอนุรักษ์ฯ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการ ผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ตาม Agri-map	ไร่	100	100	100	100	100	500	250,000	250,000	250,000	250,000	250,000	1,250,000	พค.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2565. ข้อมูลบ่อน้ำบาดาลตำบลบ้านบอม. สืบค้นจาก <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/>, 11 มิถุนายน 2565.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. **แผนบริหารจัดการทรัพยากรดินปัญหาของประเทศไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)** (ไฟล์ข้อมูล).
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2541. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 115. ตอนที่ 67 ก, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/RKJ/announce/search.jsp>, 11 สิงหาคม 2565.
- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1. 2565. **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน) พ.ศ. 2566-2570** (ไฟล์ข้อมูล).
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. **ข้อมูลทรัพยากรดิน**. (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566** (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **ปทานุกรมปฐพีวิทยา**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง** (ไฟล์ข้อมูล).
- บัณฑิต ต้นศิริ และคำรณ ไทรฟัก. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานจังหวัดลำปาง. 2565. **ยุทธศาสตร์จังหวัดลำปาง พ.ศ. 2565** (ไฟล์ข้อมูล).
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2565. **นโยบายและแผนการบริหารทรัพยากรที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566-2570** (ไฟล์ข้อมูล).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. (ร่าง) **กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570** (ไฟล์ข้อมูล).
- _____. 2565. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564** (ไฟล์ข้อมูล).

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562 (ไฟล์ข้อมูล).

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง. 2565. ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง (พ.ศ.2566-2570). กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: <https://www.lp-pao.go.th/Main60/index.php/about-pao/2021-01-21-02-03-06/2016-11-07-04-38-43.html>, 21 มิถุนายน 2566.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบอม. 2565. ข้อมูลพื้นฐานตำบลบ้านบอม. กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: <https://www.banbom.go.th/condition.php>, 21 มิถุนายน 2566.

_____. 2565. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565). กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: <https://www.banbom.go.th/projectRev2.php?hd=7>, 21 มิถุนายน 2566.

_____. 2566. วิสัยทัศน์ อบต.บ้านบอม. กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: <https://www.banbom.go.th/home>, 21 มิถุนายน 2566.

ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries.** Mandaluyong City, Philippines.

FAO. 1974. **Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report.** (AGL/INS), Rome.

_____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning.** Rome.

NRC. 1975. **Land Use Planning.** The National Academics of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington. D.C.

Kristensen P. 2004. **The DPSIR Framework.** National Environmental Research Institute, Denmark, Department of Policy Analysis, European Topic Centre on Water, European Environment Agency.

Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture.** Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมู่ 4 ตำบลเวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190

โทรศัพท์ 054-269569